

Nakonec mi nezbylo než rádlovsky konstatovat, že filosofii přece nemáme, ale že ta má nás, a počkat si tedy, až si mě jednou najde.

Když se dnes na toto období dívám s odstupem času, vidím, že myšlení Ladislava Hejdánka zanechalo nejen ve mně, ale i v ostatních účastnících bytových seminářů něco jako nepředmětný otisk. Ten lze vidět v tom, že po období konfrontace s jeho myšlením jsme neusilovali o předávání jeho systematické filosofické koncepce, nýbrž jsme si každý začali utvářet vlastní způsob myšlení. V konečném důsledku se pro nás Hejdánkovo myšlení nestalo naukou, nýbrž výzvou, na kterou nelze než stále znovu hledat odpověď.

V samých počátcích svého střetávání s Hejdánkovým myšlením jsem sice měl v úmyslu naučit se jeho filosofii a pak ji předávat druhým. Ale jedna zkušenost s takovým přístupem mne přesvědčila, že je lepší hledat jinou cestu. Mám na mysli konferenci v San Sebastianu na začátku devadesátých let, kam jsem vůbec poprvé vyjel na zkušenou. V okouzujícím baskickém městě jsem tehdy hovořil o Hejdánkově „meontologii“, tedy disciplíně, která ve mně tehdy zanechala silný dojem. Po přednášce, která se jmenovala *Das Ende der Ontologie und die Aufgabe der Meontologie?*, ke mně přišel španělský kolega a sdělil mi, že to byla zajímavá přednáška a že by jistě stálo za to dále rozpracovat myšlenku zabývající se „pissen“. Naší společnou řečí byla tehdy němčina. V tu chvíli jsem znejistěl, téměř jako by mne zavřeli do zlatého býka. Kolega, když uviděl mé rozpaky, mi vysvětlil, že ve španělštině slovo „meón“ znamená něco jako „počcánek“ či „počůraný“. V tu chvíli jsem pochopil, že moje přednáška o Hejdánkově meontologii byla vlastně přednáškou o něčem zcela jiném než o věcech meontologických, které mi svou „velikostí“ tehdy tolik učarovaly. A tak jsem se pokorně vrátil z meontologických výšin na zem a začal se zabývat věcmi každodenními.

Na závěr této „oslavné“ řeči mi dovolu pográtulovat jubilantům a zvolat „Vivat! Crescat! Floreat!“, jak na tomto místě chtěl učinit, bohužel, nemocný přítel obou oslavenců, Josef Forbelský, a zároveň nás všechny zde vyzvat, aby se dnešní oslava, i když se odehrává v útrobách Zlatého býka, stala oslavou, na které necháme k nám pro radost a potěšení přijít z budoucnosti některé z věcí minulých, u kterých stojí za to se zastavit.

Aleš Havlíček

NĚKOLIK SLOV K JUBILEU LADISLAVA HEJDÁNKA A JAKUBA S. TROJANA

Prosloveno 13. května 2012 v Pisku

Oba jubilanti představují osobnosti vzácné – zejména v naší společnosti – nejen vzhledem k tomu, co se dá říct o nich, nýbrž spíše a snad především v tom, že právě ve spojení s nimi se dá se vši vážností a odpovědností hovořit o tom, na čem nejvíce záleží – o předpokladech budování Božího království. Neznamená to ovšem nic menšího než hovořit v Boží přítomnosti, a tedy stále znovu selhávat, a přesto se stále znovu pokoušet o výstižnější vyznění našeho poselství. J. L. Hromádka nám připomínal tento úkol křesťana a zejména teologa mluvit o Bohu i s vědomím, že to nikdy nebude to pravé slovo – právě proto, že Bůh je nevýstižný. Velcí boho-slovci si to ovšem uvědomovali vždycky, tak Augustin při svých meditacích o tajemstvích Boží Trojice věděl, že se sice hovoří o třech osobách, ale nikoli proto, aby se něco takového definitivně řeklo, nýbrž aby se pouze nemlčelo. A odvažují se – jako katolíci – také pod vlivem obou jubilantů domnívat, že celé dosavadní dějiny Kristova poselství jsou jen počátkem počátků – křesťanská Evropa není v posledním tažení, má za sebou v Božím kalendáři snad teprve první dny své existence. Boží království přece nemůže být jednou provždy poznamenáno způsobem smíru s císařem Konstantinem – je třeba se zcela radikálně ptát, jak se mohli nicejští Otcové dohodnout s císařem, když Ježíš před Pilátem v zásadě mlčel a Pavel byl po svých projevech jak Agrippou, tak Festem při vši účtě označen za blázna.

Něco o těchto souvislostech, i když velmi mlhavě, naznačil Jan XXIII. ve svém zahajovacím projevu na druhém Vatikánu. Tento koncil – jako vůbec celá šedesátá léta – byl světelným obdobím našich životů. Zejména v ekumenickém semináři v Jirchářích se denně rodily nové myšlenky a vyjevovaly nové obzory, přičemž katalyzátorem všeho dění byla překvapivá symbióza protestanta Ladislava Hejdánka a katolíka Jiřího Němce. Šlo o ekumenickou dílnu, kterou nám mohl závidět doslova celý svět. Dnes, v době ekumenismu spíše umdlévajícího, proto volám po nějakém oživení Jirchářů, zejména když se blíží veliká reformační jubilea. Ta by měla být signálem také k novému pokusu budovat opravdové Boží království. Prvním krokem přitom musí být úzké propojení mezi pojmy blahobytu a blahoslavenství, což úzce souvisí s Ježíšovou i Pavlovou výzvou nebýt z tohoto světa. My zatím vůbec tuto roli nezvládáme, jak o tom mimo jiné svědčí i nedůstojné hrdlení se církví o majetek. Kdybychom byli řekli – jak se k tomu původně vyjádřili i někteří církevní představitelé –: nějaké prostředky pro svou činnost potřebujeme, ale kolik dáte konkrétně, necháme v Kristově duchu na vás –, dávno by již církve měly všechno, co potřebují.

Opravdová víra v možnost budovat Boží království je ostatně vzácná i mezi věřícími, v rámci katolicismu přímo v srdci magistéria. Teprve nedávno si Jan Pavel II. povšiml nepochopitelného hiátu v modlitbě růžence, kdy se od nalezení

chlapce Ježíše v chrámu přeskakovalo bezprostředně k úzkostem v Getseman-
ské zahradě – a tak se teprve odnědána medituje v takzvaném světelném rů-
ženci též o budování Božího království.

Tak stále víc souhlasím s oběma jubilanty, že je třeba říct většinu věcí nově
a mnohdy zásadně nově. Oni také dobře vědí, že mi v takových – a někdy velmi
bolestných – přerodech pomáhá vedle mnoha jiných myslitelů zejména Hans
Küng. Jsem s ním ovšem v rámci katolicismu – a nejen českého – vlastně osa-
mocen, teprve budoucnost zřejmě ukáže, co všechno bylo příčinou takového stavu
a proč se mezi českými katolickými biskupy osměluje říct něco pozitivního
snad jedině Václav Malý. V takové situaci mě vždycky znovu dojmají stateč-
né postoje, které vůči Küngovi hned od počátku zaujímal charismatický kněz
Bonaventura Bouše, tedy právě ten katolík, kterého brněňští historikové z huti
CDK neváhali charakterizovat jako podobného nazaretskému prorokovi.

Opravdové budování Božího království bude ovšem vyžadovat nejen nové
myšlení, pro jehož zrod v našich zemích oba jubilanti tolik udělali, ale také
statečnost, kterou sice oni mnohokrát osvědčili, ale která je u nás stále vzác-
ná. Je třeba tvůrčím způsobem odporovat všem autoritám, jestliže nás k tomu
vybízí vlastní svědomí a jestliže jsme jako apoštol Pavel přesvědčeni, že se
nenacházíme na správné cestě. Tak biskupové, kteří se tvůrčím způsobem ne-
střetávají s římskými centry, jsou vlastně jaloví – pro budování onoho nového
rozvoje Božího království vlastně bezcenní. Opravdové Boží království bude
také zřejmě iniciováno a nesené novou formou následujících konciliů: nejprve
půjde o bratrské sněmování všech křesťanů, později všech věřících, nakonec
všech lidských bytostí. Dosud zřejmě vůbec nerozumíme pravdě, že Bůh je
Otcem všech lidských bytostí. Právě proto také nepřistupujeme vhodně k fe-
noménu islámu. Stanislav Komárek nedávno napsal, že Evropa bude jednou
islámská. Co tím chce říct a co si o tom máme myslit my? Znamená to špatný,
nebo dobrý vývoj? Nemůže to znamenat ani to, že po selhání křesťanské větve
vsadí Bůh na islámské směřování (nově k tomu H. Küng). A nezapomínejme
též na ono závěrečné objetí křesťanů se staršími židovskými bratry, o němž
tak toužebně hovoří apoštol Pavel. Všechny tyto souvislosti by nám měly při-
nejmenším připomínat právě tu skutečnost, že v uskutečňování Božího krá-
lovství jsme stále ještě pouze na začátku. Na počátku třicátých let minulého
století napsal A. Carrel, autor proslulého spisu *Člověk tvor neznámý*, že lidský
organismus nemůže být dobře vysvětlen ve světle pojmů, které máme zatím
k dispozici. To platí tím více o našem vztahu k Bohu a k budování jeho králov-
ství. Také zde pomohli při nalézání nových pojmů a postojů oba naši jubilanti
nepřehlédnutelně.

Přispěli a přispívají tím k hlubšímu a vydatnějšímu pochopení onoho janov-
ského pojmu *aggiornamenta*. Dnes už si málo uvědomujeme, co znamenala
publikace *Křesťanství dnes*, kterou redigoval Jiří Němec a v níž jsme se se-
šli vlastně všichni, kdo se podíleli na rozvíjení ekumenického ducha Jirchářů.
Svou roli hrál při všech těchto aktivitách přirozeně také Teilhard de Chardin
se svou ústřední myšlenkou bodu Omega. Dnes jsou jeho iniciativy poněkud

zapomenuty, ale dovoluji si věřit, že jeho základní směřování je oběma jubilan-
tům stále blízké. Zejména svým bytostně antinaturalistickým chápáním smyslu
vývoje celého vesmíru, které kdysi Tomáš Akvinský vyjádřil – podle mě jedině
autenticky křesťanskou – vírou, že smysl veškerého kosmického dění spočívá
v závěrečném naplnění počtu vyvolených. Domnívám se, že hovořím v duchu
obou jubilantů, jsem-li přesvědčen, že nejde o lidskou domýšlivost, či dokon-
ce zpupnost, nýbrž o odpovědné převzetí lidské důstojnosti, jejímž vrcholem
a korunou je přece Bohočlověk. Zdá se, že od podobných úhelných kamenů
nemůžeme ustoupit, aniž opustíme nejhlubší poselství evangelia.

Snad i těchto několik jen hrubě naznačených postřehů ukazuje, o co všech-
no se oba jubilanti zasloužili zejména v našich českých poměrech. Je jen ško-
da, že se některých významných iniciativ ujali lidé, kteří nedosahovali jejich
ani lidských, ani odborných hodnot. Podívejme se jen pečlivěji na osudy osob
publikujících v časopise *Tvář*. Zůstane hořkou otázkou naší budoucí histori-
ografie, proč se kormidla v nových časech nechopili alespoň někteří jirchář-
ští křesťané. A byli k tomu někteří blízko – připomeňme si jen iniciativy Jana
Sokola a také Jakuba Trojana. A pokud jde o Ladislava Hejdánka: snad si ze
všech nejjasněji uvědomoval, že budovat Boží království a současně pečovat
o *res publica* je – alespoň zatím – nad běžné lidské síly. Boží království totiž
nelze opírat o umění kompromisu, o němž většina běžných politiků hovoří jako
o nezbytné podmínce.

Jsem rád, že mohu tento medailónek zakončit konstatováním, že oba naši
milí jubilanti neudělali nikdy, nikde a za žádných okolností laciný kompromis.
Přinejmenším v tomto smyslu nemohou být zapomínáni a v současné chvíli
jim nemůže být nepoděkováno. A také: ještě dlouho je v naší zemi citelně po-
třebujeme. Ladislave a Jakube:

GRATIAS MAXIMAS ET AD MULTOS ANNOS!

Karel Floss